

ԽՄԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՄԲԱՆԴՐԱՆՆԵՐ
ՏՈՒՆԸ:
ԽՄԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՄԲԱՆԴՐԱՆՆԵՐ
ՏՈՒՆԸ:
ԽՄԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՄԲԱՆԴՐԱՆՆԵՐ
ՏՈՒՆԸ:

ՏԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՈՒՆԸ:
ՏԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՈՒՆԸ:

Գեղարեստական, գրական, գիտական, քննադատական

պատկերազարդ շաբաթական թիւ 1 յոյս է տեսնում շաբաթը մի անգամ կիրակի օրերը:

№ 45 կիրակի դեկտեմբերի 1

ՏԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՏԱՐԻ 1902

ՏԱՐԱՐ

Գեղարեստական-գրական, գիտական, քննադատական պատկերազարդ շաբաթական թիւ XIV-րդ տարեշրջանի 1903 թվականի հունվարի 1-ին հրատարակվող թիւը ուղղորդվում է շաբաթը մի անգամ կիրակի օրերը:

Նորդեմի թիւը 1000-ից անցնելուց շաբաթը յոյս կրտսնի կրկու թիւը, 2000-ից՝ երեք թիւը: Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չէ բնդունում: Տարեկան գինը 6 ռ. արտասահման 10 ռ.: Աղբիւր եւ Տարագ միասին ստացող բաժանորդի համար պրէմիայով 10 ռ. արտ. 18 ռ. կամ 50 Ֆր.: Հասցեն՝ Тифлис, редакция журнала ТАРАЗЪ, կամ (Tiflis—Gaucase) Rédaction de la Revue TARAZ.

Ա Ջ Դ

Վերադառնալով Պետերբուրգից, ուր ամենաահրաժեշտ և անյետաձգելի, Տարագի վերաբերեալ, հանգամանքը ստիպել էր մեզ մի քանի օրով անձամբ ղնայու, հնարաւոր ենք համարում այժմ բանալ և Տարագի XIV-րդ տարեշրջանի՝ առաջիկայ 1903 թ. բաժանորդագրութիւնը: Ոչ մի պայման դալ տարւայ մասին կանխաւ յայտարարել անկարող ենք այսօր: Քսան անընդհատ տարիների մեր հրատարակչական-խմբագրական և գրական գործունէութիւնը հայ փշալից ասպարէզում մեզ իրաւունք է տալիս դեկավարել այնպէս, ինչպէս պահանջում են մեր սիրտն ու հոգին, մեր փորձառութիւնն ու տակտը: Ուստի բոլորովին աւելորդ ու աննպատակ են այն սլատոնական դգացումներն ու խորհուրդները, որոնցով շատ հարուստ՝ օժտւած է ժամանակակից հայ երիտասարդութիւնը: Մեզ պէտք չէ ոչ ոքի նիւթական նպաստն ու աջակցութիւնը, այլ մենք մեծ պէտք ունինք սոսկ վճարող բաժանորդ-

ների: Մինչև օրս մեր թերթերը, ստանց քացառութեան, հրատարակել են մեր միջոցներով և այդպէս էլ նրանք պիտի ընթանան, մինչև բնական ճանապարհով կը կտրւեն նրանց գոյութեան թիւը...

Ով կամենում է օգտակար լինել Աղբիւր-Տարագին, թող նա այդ թերթերը տարածէ իր շրջանում: Մեր բաժանորդներին հրաւիրում ենք, որ նրանցից իւրաքանչիւրը գէթ նոր վճարող հինգ բաժանորդ տայ Աղբիւր-Տարագին, ահա այդ միակ աջակցութիւնը մեր ընթերցողներից մենք խնդրում ենք և ամենաշն իրաւամբ սպասում նրանցից:

Տ. Ն.

Տարագի ներկայ №-ի հետ ուղարկում ենք պատրաստի փխանակագրեր Աղբիւր-Տարագի բաժանորդների համար:

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ե Ր

ՊԱՏԻԱՌՈՐՆԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

Մի արարածով կամեցան

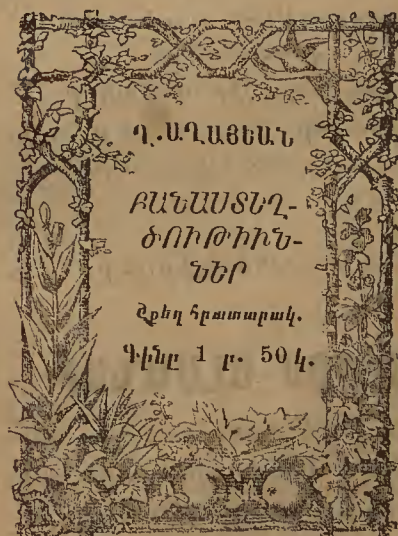
Փոխադր. Կ. ՏԱԼԵԼԵՆԻ

Գինն է 15 Կ.

Դիմել՝ «Տարագին» խմբագրութեան:

Աղբիւր-Տարագի գրատանը վաճառում են հետեւեալ մեր հրատարակութիւնները.—

	գինը
Արթուր Դոզէ՝ Խաչընցա, կատակերգ.	
4 արտ.	50 Կ.
Ա. Լ.՝ Սաճօ-պօլմա	50 Կ.
Աւենարիոս՝ Ֆրիսեօճ Դիւցազն, նորմադական հին ցրոյց, շքեղ պատկերներով	50 Կ.
Երվանդաշէ՝ Մելունիս, վէպի փառակազմ	50 Կ.
Վ. Փափագեանց՝ Հայ-Ռօստերի վրաններում և Աւծի մտեր	5 Կ.
Ե. Սիսյուա՝ Կալմբոս և Ամերիկայի գիւտը	5 Կ.
Եւսէթ՝ Ֆրիդլիմ, Թարգ. Բաֆֆի	5 Կ.
Իմմա միթման՝ Երա մայրը	5 Կ.
Եմիլիո՝ Գալիա	10 Կ.
Յ. Ղազարեանց՝ Գիւլէ, մի արկածը քիւրդերի կեանքից	15 Կ.
Արտիւրօ Կամպիօն Բարոկաական Լիգեցա	2 Կ.

НОВОИЗОБРЕТЕННЫЕ Американские, Переносные. ЭЛЕКТРИЧЕСКИЕ ПРЕДМЕТЫ!

Стоять самостоятельно, действуя без всяких проводов, аккумуляторов, или каких бы то ни было посторонних приспособлений.

Электрич. трости Ц. 20 р.

Электрич. фонари, въ видѣ портсигара, Ц. 8 р.

Электрич. карманные свѣчки, Ц. 3 р.

Электрич. карман. фонари въ видѣ маленьк. подзорной трубки Ц. 8 р.

Тоже большіе, Ц. 12 р.

Электрич. плоскіе, карман. фонари 8 р.

Тоже большіе, Ц. 12 р.

Электрич. фонари для врачей освѣщать внутренность рта, ушей и т. д. Ц. 15 р.

Электрич. велосипедные фонари. Ц. 15 р.

Электрич. офицер., кавалерійск. фонари для ношен. въ петлицѣ Ц. 20 р.

Электрич. дорожные фонари для чтенія въ вагонѣ, экипажѣ и т. д. Ц. 30 р.

Электрич. настольн. подсвѣчники со свѣчой, для будуаровъ, спаленъ, дѣтскихъ и т. д. Ц. 20 р.

Тоже большіе и изящнѣе. 30 р.

Электрич. будуарныя лампы 100 р.

Электрич. ночники. Ц. 12 р.

Тоже. Изящнѣе, Ц. 20 р.

Электрич. лампочки для закуриванія папиросъ, сигаръ и т. д. Ц. 6 р. 50 к.

Тоже изящнѣе 15 р.

Электрич. булавки для галстуховъ. Ц. 10 р.

С.-Петербургъ, Больш. Морская 33.

СКЛАДЪ НОВЫХЪ ИЗОБРЕТЕНІЙ.

Высылаются по полученіи денегъ! (2—1)

ԱՂԻՐԻՐ-ՏԱՐԱԶԻ

Խմբագրութեան գրասենտիքում
վաճառվում են.

Յիսուս Խաչակիր մեծագիրը

պատկեր . . . 3 ռ. » 4.

Միջ. Նախնական 1 ռ. » 4.

Արտաշէս Նալբանդյան.

մուտքը և չափը. . . » 50 կ,

Իֆրիկները (մեծագիրը) 3 ռ. » 4.

ԱԼԲՕՄ-ԱԼՍԱՆԱՐ

Ազգային և Ժամանակակից գործիչների և տեսարանների 101 պատկերներ, գինը 2 ռ.

Открыта подписка на еженедѣльную газету

А р г о н а в т ъ

Первый № возобновляемаго «АРГОНАВТА» выйдетъ 8 декабря 1902 г.

у с л о в і я п о д п и с к и :

Годовая плата для городскихъ подписчиковъ—5 руб., для иногороднихъ—7 руб. На полгода: для городскихъ—3 руб., для иногороднихъ—4 руб.

Отдѣльные №№ по 15 коп.

Годовые подписчики 1903 г., подписавшіеся теперь же, получаютъ бесплатно газету въ декабрѣ текущаго года.

Бывшіе подписчики газ. „АРГОНАВТЪ“, внесшіе плату за 1902 г., будутъ получать возобновляемое изданіе до 15 іюня 1903 г. Тѣ изъ нихъ которые пожелаютъ получать „АРГОНАВТЪ“ до 1 января 1904 г. вносятъ дополнительно 3 рубля.

За объявленіе взимается: за строку петиціи 10 коп. Годовыя объявленія со значительной скидкой.

Подписка и объявленія принимаются: 1) въ редакціи „АРГОНАВТЪ“ Сергіевская, д. № 2) ежедневно отъ 10 до 2 ч. 2) въ Центральной книжной Торговлѣ и въ табачномъ магазинѣ „Гаванна“ (Головинскій пр. № 3). Иногородніе адресуютъ: Тифлис, редакция „АРГОНАВТЪ“.

Вр. редакторъ Р. А. Іоаннисіани.
(3—1)

XII

Г О Д Ъ И З Д А Н І Я

XII

ЖУРНАЛА

„МЕЛЬНИКЪ“

— Открыта подписка на 1903 годъ —

5 руб. подписная цѣна съ пересылкой, за годъ 5 руб.

Программа журнала:

1) Распоряженіе Правительства по мукомольному, заводскому дѣлу и по хлѣбной торговлѣ. 2) Техническія описанія всякаго рода мельницъ, элеваторовъ, мельничныхъ машинъ, двигателей и аппаратовъ, съ чертежами и рисунками. 3) Статьи по вопросамъ мельничной техники и хлѣбоотрговляго дѣла. 4) Факты и слухи. Мелкія замѣтки всякаго рода сообщенія, относящіяся къ специальности журнала. 5) Корреспонденціи изъ разныхъ мѣстъ Россіи и за границы, касающіяся мукомольнаго дѣла и хлѣбной торговли. 6) Справочныя цѣны хлѣбныхъ рынковъ въ Россіи и за границей. 7) Портреты Государственныхъ дѣятелей. 8) Портреты дѣятелей въ области мукомольнаго дѣла и хлѣбной торговли. 9) Иллюстраціи (рисунки) къ техническому описанію мельницъ. 10) Мелочи. Краткія замѣтки о новыхъ изобрѣтеніяхъ и усовершенствованіяхъ. 11) Торговля и техническія публикаціи.

Подписныя деньги адресуются въ Москву, Долгоруковская № 22 въ редакцію журнала «Мельникъ» издатель-редактору Д. А. Мансфельду.

Можно выписывать журналъ наложеннымъ платежомъ.

Въ редакціи продаются:

1) Курсъ Мельничнаго Счетоводства.

Изданіе журнала «МЕЛЬНИКЪ».

Цѣна 2 р. съ пересылкой. Для подписчиковъ журнала «Мельникъ» 1 р. 50 к. Съ наложеннымъ платежомъ 1 р. 75 коп.

2) Швейцарскія шелковыя сита.

Очеркъ ихъ производства и необходимыя указанія при ихъ употребленіи. Цѣна 35 к (можно посылать почтов. марками).

3) Проектъ съ чертежами **НЕСГОРАЕМОЙ** Мельницы.

Цѣна 1 рубль (съ пересылкой).

4) Обзоръ Мукомольной Промышленности въ Россіи.

(Ограниченное число экземпляровъ). Цѣна 1 рубль (съ пересылкой).

3—3

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1903 ГОДЪ

На ежемѣсячный литературно-историческій журналъ

„Вѣстникъ Иностранной Литературы“

Вступая въ тринадцатый годъ своего изданія, «Вѣстникъ Иностранной Литературы» попрежнему будетъ неуклонно преслѣдовать поставленную при его основаніи главную задачу—давать общедоступное, разнообразное литературно-художественное чтеніе, знакомя въ хорошихъ переводахъ съ лучшими какъ новѣйшими, такъ и классическими произведеніями иностранныхъ изящныхъ литературъ. Выбѣтъ съ тѣмъ въ отдѣльныхъ статьяхъ и въ болѣе краткихъ очеркахъ и замѣткахъ, въ «Заграничной хроникѣ»,—«Вѣстникъ», внимательно слѣдя за иностранною жизнью во всѣхъ ея характерныхъ проявленіяхъ, будетъ сообщать обо всемъ новомъ, выдающемся, интересномъ въ заграничной общественной жизни, наукѣ, литературѣ и искусствѣ.

Въ 1903 г. «Заграничная хроника» будетъ расширена

постоянными отдѣлами «Россія за границею» и «Смѣсь». Въ первомъ изъ этихъ отдѣловъ будутъ сообщаться свѣдѣнія, появляющіяся о Россіи въ иностранныхъ газетахъ и журналахъ; во второмъ найдутъ мѣсто мелкія извѣстія и замѣтки разнообразнаго содержанія.

Постепенно улучшаясь и увеличиваясь въ объемѣ, все болѣе расширяя свои рамки, давая въ 1898 и 1899 годахъ читателямъ по 5000 страницъ убористаго шрифта, а въ 1900, 1901 и 1902 г.г.—до 6000 страницъ, «Вѣстникъ» и въ наступающемъ тринадцатомъ году своего существованія будетъ попрежнему неуклонно преслѣдовать поставленные при его основанія задачи и безъ промедленія знакомить читателей со всѣми выдающимися новинками, принадлежащими перу талантливейшихъ представителей иностранныхъ литературъ.

При январьской книгѣ „Вѣстника“ будетъ разослано подписчикамъ:

— Бесплатное отдѣльное приложение —

„Любовныя похождения кавалера Фоблаза“,

Полный переводъ извѣстнаго сочиненія ЛУВЕ ДЕ-КУВРЭ, съ юмесафическимъ очеркомъ и характеристикой даровитаго французскаго писателя конца XVIII столѣтія, его портретомъ и иллюстраціями на отдѣльныхъ листахъ (копіями съ гравюръ). Это прилеженіе составитъ большой томъ около 600 страницъ—чистаго шрифта. «Любовныя похождения кавалера Фоблаза» и наиболѣе любопытный образчикъ легкой литературы конца XVIII вѣка. Фоблазъ, наряду съ Ловеласомъ Ричардсона и Кесубиномъ Бомаршэ,—типичный представитель своего времени, очаровавшій своими приключеніями современное ему общество. Прелестный рассказчикъ, Луве де-Куврэ въ своей занимательной книгѣ дастъ не только исторію многочисленныхъ походовъ легко увлекавшаго Фоблаза, но и картину нравовъ

французскаго общества наканунѣ великой революціи. Въ свой романъ Луве де-Куврэ вложилъ то, что придастъ вѣчную молодость литературнымъ увлеченіямъ своего героя Луве извиняетъ только потому, что къ нимъ, иногда безсознательно, примѣшивалась любовь. Въ романѣ Луве немало чертъ автобиографическихъ: по мнѣнію французскихъ критиковъ, Фомблазъ—это 17-лѣтній Луве, граціозный и очаровательный, съ тонкой таліей, способствовавшей его переселеніямъ въ женскіе наряды, это—юноша съ облокурными волосами и синими глазами сдѣлавшійся впослѣдствіи членомъ Конвента и не побоявшійся бросить Робеспьеру обвиненіе въ стремленіи къ диктатурѣ. Романъ Луве де-Куврэ отъ начала до конца читается съ одинаковымъ интересомъ.

Кромѣ того, въ «Вѣстникѣ», съ особою нумераціею страницъ, съ январьской книжки будутъ печататься второе и третье бесплатныя приложенія, а именно:

ИЛЛЮСТРИРОВАННАЯ
ИСТОРИЯ КАРРИКАТУРЫ

СЪ ДРЕВНѢЙШИХЪ ВРЕМЕНЪ ДО НАШИХЪ ДНЕЙ.

Эта книга будетъ составлена по лучшимъ иностраннымъ трудамъ, появившимся въ послѣдніе годы, и иллюстрирована множествомъ рисунковъ въ текстѣ. Исторія каррикатуры въ Россіи будетъ написана С. С. Трубачевымъ. Второе прилеженіе составитъ большой томъ не менѣе 30 печатн. листовъ, т. е. 480 стран. убористой печати.

„ВСЕМІРНОЕ ОСТРОУМІЕ“,

сборникъ изреченій и мѣстныхъ мыслей, высказанныхъ философами, учеными, писателями, государственными и вообще выдающимися людьми всѣхъ временъ и народовъ.

Въ первыхъ книжкахъ «Вѣстника» 1903 года появятся, между прочимъ: послѣдній романъ Э. Зола «Истина», мемуары бывшаго президента Трансваальской республики Крюгера, охотничья рассказы президента Сѣверо-Американскихъ штатовъ Теодора Рузвельта, новая повѣсть Джерома К. Джерома, новые рассказы Марселя Прево, новый историческій романъ Генриха Сенкевича, новая повѣсть шведскаго писателя Густава Гейерстама, новый романъ итальянской писательницы Неера, новые историческіе рассказы Стерли Уэймана и цѣлый рядъ другихъ интересныхъ новинокъ талантливейшихъ заграничныхъ писателей.

Подписная цѣна на 1903 годъ остается прежняя:

безъ доставки и пересылки 4 руб. 50 коп. съ доставкой и пересылкою 5 руб.

Желающіе получить ОТДѢЛЬНОЕ ПРИЛОЖЕНІЕ въ изящномъ коленкоровомъ золотомъ тисненомъ переплетѣ приплачиваютъ 75 к.

Отдѣльныя крышки 50 к., съ пересылкою 70 к.

Гг. служащіе въ казенныхъ и частныхъ учрежденіяхъ пользуются разсрочкою за поручительствомъ гг. казначеевъ и лицъ, возмѣждающихъ подпискою.

Подписка принимается: въ С.-Петербургѣ—въ Конторѣ Редакціи, ГОСТИНЫЙ ДВОРЪ, Зеркальная линія, № 63, магазинъ ПАНТЕЛѢВА (прот. Пажескаго корп.), въ Москвѣ—въ Конторѣ Н. Н. ПЕЧКОВСКОЙ, Петровскія линіи, а гг. иногородніе благоволятъ адресоваться въ редакцію, С.-Петербургъ, Верейская ул., д. № 16.

(6—2)

За редактора-издатель П. О. Пантелѣвъ.

Բացած է 1903 թ. քաժանորդագրութիւնը Ա Ղ Բ Ի Ի Ր պատկերազարդ մանկական, մանկալարժական ատապրի: Տարեկան գինը 3 ռ., պրեմիայով 4 ռ., արտասահման 5 ռ.:

ԿՈՒՆԻՈՒԹ (ոտրի կոշտ) ԴԵՄ ՀԵՂՈՒԿ Գ Օ Լ Լ Ե Ն Դ Ե Ր

ԳՕԼԼԵՆԴԵՐ կոծիծի հեղուկի գործածութեամբ ոչնչանում են կոծիծները առանց ամենափոքր ցաւ իսկ պատճառելու: Մէկ սըր-
աւի գինը 35 Կ., իսկ Ի. ԳԵԼԼԵՆԴԵՐԻ լաբորատորիայի փաստով ուղարկում է 2 սրաւը 1 ռուբլիով:

С.-Петербургъ. Разъѣзжая. № 13.

Վաճառում է կայսրութեան բոլոր դեղատներում և դեղերի պահեստներում:

№ 3

(2—1)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
на ежедневную (не исключая
понедельниковъ) газету поли-
тической и общественной жи-
зни и литературы

„Бакинскія Извѣстія“.

Программа газеты: Дѣйствія и распоряже-
нія Правительства: Телеграммы: Общія
статьи по разнымъ вопросамъ; Хроника
мѣстная, общаѣ и иностранная; Коррес-
понденція; Обзоръ печати; Фельетоны; Су-
дебный отдѣлъ; Нефтяное и горное дѣ-
ло; Смѣсь: Справочный указатель.

Подписная цѣна: съ доставкою въ Баку
и пересылкою въ другіе города на годъ
7 р., на 6 мѣсяцевъ 4 р., на 3 мѣся-
ца 2 р. и на одинъ мѣсяць 1 руб. Под-
писчики на 1903 г. получаютъ газету
въ 1902 г. со дня подписки безплатно.

Такса за объявленія: За строку пети-
та или мѣсто занимаемое ею впереди
текста—10 к., а позади текста—7 к.
Многочисленныя объявленія по соглашенію.

Редакція и контора: Баку, пассажъ
Шагидапова.

Редакторъ-издатель

(3—3)

Н. А. Гриневъ.

Գ Ա Ր Ո Յ Ր - Հ Ա Յ Կ Ա Ջ Ն

Ե Ի

Մ Ո Վ Ս Է Ս Խ Ո Ր Ե Ն Ա Յ Ի

Նկար Դ. Բաշինջաղեանի:

Գինը 50 կոպ.

Կիմու Աղբիւրի խմբագրութեան:

ՅՈՎ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆՅ

ԱՄՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դ Ի Ե Ը 60 Կ.

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՌԱՆԱՊԱՐՀ

Հազարաւոր մարդկանց համար եւ որոշած
6000 ՀԱՏ ԳՈՐԾԱՆՈՒԹԵԱՆ

Բիւր շնորհօրեական նամակներ

Իւրաքանչիւր տան անհրաժեշտ նիւթից գեղանի աւտոմատ՝ խնա-
յողական արկղ 10, 15, 20 կողէկանոցների չափով: Ընտիր ընծայ,
հատը 4, 5 և 6 ռ., ճանապարհածախս: համար 3, 7 և 8 ֆր. ա-
ռանձին վճարը վերագիր վճարի համար 20 կ. ունի: Ատիական Ուսումնասիր
համար կանխավճար ստանալուց յետոյ: Երաշխատուում են միայն «Трудъ» գոր-
ծարանի կնիք ունեցողները: Պահանջների համար գիմու՝ Варшава. Фафрика
«Труда» Պատկերագորդ պրէսկուրանտներ ուղարկւում են ձրի: Թղթակցու-
թիւնը բացառապէս ռուբլէն: (М. Ф.) 5...3

1903

„ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ“

Ուսումնաթիւրթը բոլորեց իր վեշտասներորդ տարին ու կրմունէ ե-
թընհամաներորդը: Այս փէ. չըջանին աւելի՛ բարեկամներէն թերթի տարա-
ծումը կընդդրուի: իսկ ազգայինները կըհրաւիրենք բաժանարկագրութեան:

«Հանդէս ամսորեայ» ամսագիրը պիտի հրատարակուի կանտնաւոր, ամեն
ամսոյ սկիզբը. նոյն ծրագրով և նոյն ուղղութեամբ, աւելի ճոխ ու բազմակողմանի:

Ուսումնաթիւրթի բովանդակութիւնն էր և պիտի մնայ Հայութեան կամ
հայ-ազգին վերաբերեալ նիւթեր, — ուսումնասիրութիւններ: Պիտի ծանօթա-
ցընէ այն ամեն ազգային և օտարազգի (ի մասնաւորի գերմ.) գիտնական բա-
նասէրներուն հմտալից ու հետաքրքրական գրքերն ու գրութիւնները, որ կըհային
հայ-ուսման, հայ-բանասիրութեան, հայ-գրականութեան, հայ-վեղուին, հայագի-
տութեան, — հայ-ազգին: Անաչառ քննադատութեան պիտի ենթարկէ հայ-ազգի
անյեալն ու ներկան — հայ պատմութիւնը: Պեղումներէ, ձեւագիրներէ և արձա-
նագրութիւններէ հանուած հայ-հնագրութիւնն և հայ-հնախօսութիւնն մեծ տեղ
պիտի գրուեն: Նոյն չափով պիտի մշակուին հայ-մատենագրական ու մատենա-
խօսական և հայ-աշխարհագրական ձեւերը: Պիտի հրապարակէ հայ-աղանա-
ւոր և գրադէտ անձնաւորութեանց կենսագրութիւնները — կենդանագիրներով:
Պիտի ջանայ հայ-գրքերու կամ կարեւոր նոր հրատարակութեանց վրայ՝ (նոյն
իսկ թարգմանածոյ) որ թերթի իբր նուէր կառաքուին, քննադատական համա-
ռօտ կամ ընդարձակ տեղեկութիւն տալ: Երբեմն-երբեմն առանց խտրութեան
թերթի և թերթի հայ-մամոյ կամ հատածներու վրայ քննադատական անսու-
թիւններ պիտի երևան եւն, եւն, եւն: Ենչպէս թերթի ներքին՝ նմանապէս
արտաքին — ծածկ — այ Հայութիւն պիտի բուրէ, հայ-լրագրաց ազգային նիւթոյ
բովանդակութիւնը, գրական ծանուցումներ, թղթակցութիւնք եւն:

Այն գրութիւնները կամ թարգմանութիւնները, որ սկէ կերպով,
առնչութիւն չունին հայ-ազգին, հայ-աշխարհին և հայ-գրականութեան հետ
չեն հրատարակուիր:

Տարեկան գինն է 10 ֆր. — 4 ռուբ. կանխիկ:

Հասցէն՝ Rédaction de la Revue „Handess Amsorya“, Vienne (Autriche)
VII/2 Mechitharistengasse, 4. 3—2

ԴԵՂԱՐԻՆՍՏԱԿԱՆ, ԴՐԱԿԱՆ, ԴԻՏԱԿԱՆ, ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ

պատկերազարդ շաբաթաթերթ. լոյս է տեսնում շաբաթը մի անգամ կիրակի օրերը:

№ 45 Կ Ի Ր Ա Կ Ի Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ր Ի 1

ՏԱՍՆԵՆԻՆԵՐԵԶԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1902

† Դաբրիէլ Միրզոյեան (Գաբո)

Մեռաւ...

Վառ յոյսերով հայրենիք է վերադառնում հազիւ քսանութեանց տարեկան, գրւարք, հասարակական գործունեութեան համար պատասխան Դաբրիէլ Միրզոյեան: Գործունեութեան հենց առաջին օրերից հմայւում է մի շնորհալի հայ օրհորով — Նատալիա Տէր-Մարկոսեանց — եւ երկուսը ձեռք-ձեռքի լուծ, մի հոգի ու մի սիրտ՝ հիմք են դնում հայերիս մեջ մանկական հրատարակչական գործին: Յետ անհանգեցեւոր փառամազ մեղու, Կարմիր լապտեր զրքոյկների լոյս տեսնելը, ապա Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչ. ընկ. հիմնելը, Ռ. Պատկանեանի Մանկական երգերի լոյս տեսնելը, աւելացեւորումը Աղբիւրի սկզբնաւորութիւնը, որի առաջի երկուն ու կես տարիներին Դաբրիէլ Միրզոյեան, իբրեւ մեր խմբագրութեան անդամ, Սօլօ-ւիւ-Նէսմելօւի, Բաֆֆի, Կ. Մելիք-Շահնազարեանի եւ այլոց հետ անձնաւորաբար աշխատում էր Աղբիւրի համար:

Հանգամանքներ այլ էին այն ժամանակ. Գրիգոր Արծրունին տալիս, դրամական դժբախտութեան պատճառով ստիպւած էր իր Մշակը անժամանակ յանձնել

ուրիշներին եւ անա Բաֆֆի, Դաբրիէլ Միրզոյեան եւ Ներսէս Աղբիւրի ընկերութիւն են կազմում, Մշակը որոշ պայմաններով Գր. Արծրունուց վերցնում հրատարակելու, որ սակայն ինչ-ինչ պատճառներով չեն կարողանում յաջողացնել: Սրանից մի փոքր յետոյ հեռանում է

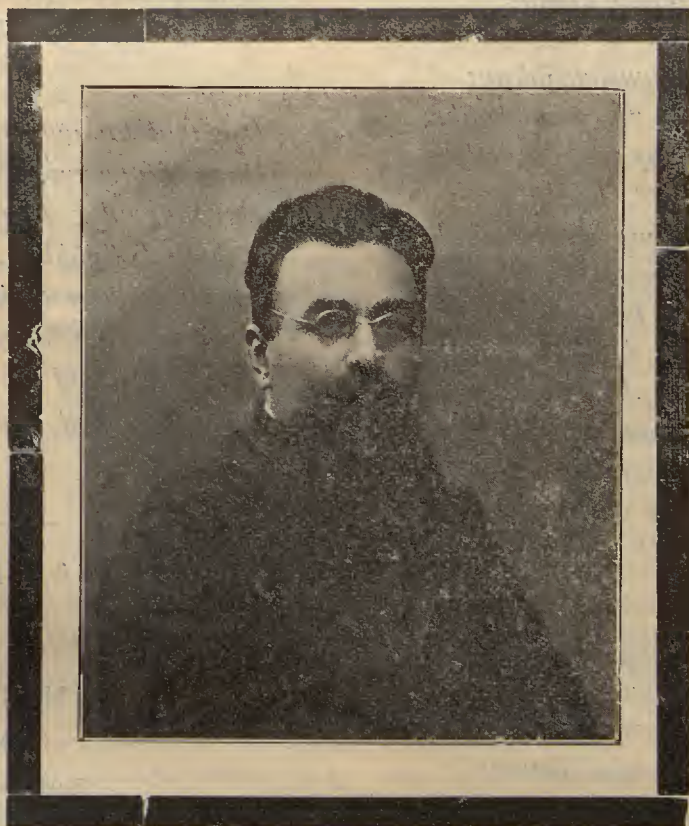
Գ. Միրզոյեան եւ Աղբիւրից ու 1892թ. նորից վերադառնում, բայց էլի շատ կարճ օրերից յետոյ իսպառ հեռանում: Այսօր տեղը չէ յիշատակելու սրանց պատճառներն ու շարժառիթները...

Ինքնագրիւ եւ մանրակրկիտ բնութագրութեան տեղ էր հանգուցեալը:

Գ. Միրզոյեան Միֆ. արհեստ. ուսումնաւանդում եւ Ներսիսեան դպրանոցում ուսուցիչ էր եւ յայտնի իբրեւ բարեխիղճ ուսուցիչ, անկեղծ բարեկամ իր աշակերտների: Մինչեւ վերջին օրերս էլ նա դեռ մրցակցել էր Ներսիսեան դպրանոցում, չընայած, որ վաղուց արդէն կորցրել էր առողջութիւնը — սրտի եւ երիկամունքի հիւանդութիւն վատակել: Հանգուցեալը իր

ուսման ընթացքը աւարտել էր Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայում եւ ապա մեկ էր նախ Դազանի, յետոյ Կիւտի համալսարանների բժշկական ֆակուլտետը եւ դուրս եկել իրանից անկախ պատճառով այնտեղի իւր կուրսից:

Աղբիւրի դեկտեմբերի համարը նախաձեռնելով Դաբրիէլ Միրզոյեանի եւ Ն. Ա. Սօլօւիւ-Նէսմելօւի յիշատակին: Բացի այդ Տարազում կրտսերագրեւ մի շարք յիշողութիւններ նրանց մասին: Տ.

Նոյեմբերի 10-ին, Թիֆլիսում, իր բնակարանում, յանկարծամահ եղաւ մանուկների բարեկամ, մեր գրականութեան բարգաւաճման ճախանձախնդիր, վառ յոյսերով օժ-
սած, Աղբիւրի խմբագրութեան նախկին եռանդուն անդամ, Հայոց հրասարակչական
ընկերութեան հիմնադիր, Ներսիսեան դպրանոցի եւ Միֆայէլեան արհեստագործ ու-
սումնարանի ուսուցիչ **ԳԱՐՐԻԷԼ ԶՈՒՐԱՐԵԱՆ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ**։ Յուդարկաւորութիւնն
ու քաղումը մեծ շուքով կատարեց կիւրակի, նոյեմբերի 17-ին։ Մարմինն ամփոփեց
Վերայի գերեզմանասանը իր վաղաքառամ ամուսնու, հայ մանկական գրականու-
թեան հիմնադիր Նասայիա Տէր-Մարկոսեան-Միլոյեանի գերեզմանի կողքին։

ՍԱՏԱՆԱՆԵՐ

(Պուշկինի)

Մլանում են ամպեր, ոլորում ամպեր.
Աղօտ լուսատուն, ծածկւած խաւատ,
Լուսաւորում է թռչում տարափներ.
Մութն է երկինքը, գիշերը՝ խաւար:
Գնում եմ, գնում սպիտակ դաշտում.
Զանգակն անդուլ հնչում է դին-դին...
Սարսափ եմ, սարսափ ակամայ գգում
Անյայտ, անձանօթ հարթութեանց միջին.

—Է՛յ, քշիւր սա՛յլորդ...—Ո՛հ, չը կայ հնար,
Պարոն, ոյժ չունին արդէն ձեռքը.
Բութը զարկում է աչքիս անդադար,
Ծածկւած են ըղիճը ճանապարհները:
Ուզում ես սպանիւր, ոչ մի հետք իսկի.
Մոլորելի ենք մենք: Ինչ անենք հիմա:
Առաջնորդում է դաշտում, երեւի,
Եւ ման է ածում մեզ չար սատանայ:
Տես, ահա՛ խաղում է այնտեղ,
Փչում է, թքում ուղղիղ իմ դէմքին.
Այժմ էլ հրում է դէպի փոսն ահեղ
Վախից խորհացած ձեռքից՝ մէկին.
Այնտեղ՝ մի չեղած վերստի սեան կերպով
Ես կանգնած տեսայ աչքիս առաջին.
Այնտեղ՝ նա փայլեց մի փոքրիկ կայծով
Եւ անյայտացաւ խաւարի միջին:»

Մլանում են ամպեր, ոլորում ամպեր.
Աղօտ լուսատուն, ծածկւած խաւատ,
Լուսաւորում է թռչող տարափներ.
Մութն է երկինքը, գիշերը՝ խաւար:
Է՛լ անկարող ենք այստեղ պտրտել.
Ձի լսում արդէն զանգակի ղողանջ.
Սահմակը կանգնեց...—Ի՞նչ է պատահել.
«Գո՞ճ է, թէ գայլ է ձեռքի առաջ»:
Բութը լայիս է, բութը՝ չարանում.
Նըրբազգաց ձեռքն խորդում են անվերջ.
Ահա նա արդէն հեռու է վազում,

Աչքերն են միայն վառում մութի մէջ:
Ձիերը նորից վազեցին առջև.
Զանգակը դարձեալ հնչում է դին-դին...
Ահա տեսնում եմ ոգիներ սեւ-սեւ
Հաւաքւած ճերմակ հարթութեանց միջին.

Անթիւ ու անվերջ, տգեղ, զարշնի,
Աղօտ խաղերում լուսնեակի անտես,
Սատանաները պտոյտ են գալի,
Աշնանը թափող տերեւների պէս...
Ո՛րքան են նրանք. ո՛ր են նրանց քշում.
Ինչո՞ւ են երգում ողորմ, տրամայի,
Արդեօք ազգակից մի դե՛ւ են թաղում,
Վհուկի՞ արդեօք մարդու են տալի:

Մլանում են ամպեր, ոլորում ամպեր
Աղօտ լուսատուն, ծածկւած խաւատ,
Լուսաւորում է թռչող տարափներ.
Մութն է երկինքը, գիշերը՝ խաւար:
Սատանաները անկարգ խմբերով
Մլանում են անծայր քարձրութեան միջին,
Ողորմ ճշիւնով եւ խիստ ոռնոցով
Պատառոտելով սիրտս տխրագին...

Սիմէոն Բաբիեան

Ա Ղ Խ Ա Ր Հ Ի Կ Տ Ի Կ Ի Ն

Վէպ Հեկտոր Մալոյի, նկարներ Էմիլ Բայարի

ԵՐՐՈՐԻ ՄԱՍ

X

(Զարուհակութիւն) *)

—Ես յոյս ունէի, թէ այն ժամանակ մեր սպասած
դէպքը մեր կիսնքը կը փոխէ եւ ինձ բաւականութիւն կը-
տայ, բայց մեր յոյսերը չարդարացան:

—Նրանք կարդարանան ապագայում:

—Ո՛հ, երբէք:

*) Տես «Տարագ» №44.

Լեպարկուան նայեց նրա վրայ անհանգիստ հայեացքով:

— Դուք ինչ էք ասում, հարցրեց նա զրդուած ձայնով: Դուք այդպիսի բանը չէք կարող լուրջ մտքով չասել: Ժօֆրուան չէր ուզում վշտացնել կնոջ հօրը, պատմելով նրան իր բոլոր գիտցածը:

— Ձեր աղջկայ սենեակը փակած է իր ամուսնու համար, ասաց նա:

— Մի՞թէ կարելի բան է:

— Նա հեռացայ այն օրը, երբ նա կողակց իմ առաջ իմ դուռը:

— Իսկ եթէ նա նրան նորէն բաց անէ:

— Այդ երբէք չի լինի:

Լեպարկուան շատ էր զրդուած, նա իր տեղից վեր կացաւ և մօտկանալով փեսային ասաց.

— Ներեցէք ինձ, որ ես ձեզ հետ այնպէս էի խօսում, իբրև թէ դուք էք մեղաւորը: Դուք զիտէք, որքան եմ ես Գարրիէլին սիրում և այդ սէրը ինձ կողմնապահ էր դարձնում: Նա կարծում էի, որ դուք խստասիրտ էք, սաստկահոգի էք մինչև անարդարութիւն և անընդունակ ներողամտութեան: Ներեցէք ինձ: Նա սխալում էի և ճշմարիտն ասած, յօժարակամ խարում էի ինձ... որովհետև չէի ուզում ճշմարտութիւնը տեսնել: Բայց հիմա, դուք իմ աչքերս բաց արեք: Նա համաձայն եմ, որ դուք արդար էիք և թէ ձեր պատիւը չէր թոյլ տալիս ձեզ այնպէս վարել: Բայց դատարարներով իմ աղկան, որ ձեր առաջ շատ մեղաւոր է, ես այնուամենայնիւ նրա մեղքը մեղմացնող փաստեր եմ գտնում: Նա ենթարկւած է օտարի կամքին և գործում է այդ երկու կանանց ազդեցութեան տակ. նրան պէտք է ազատել այդ ազդեցութիւնից: Նրանք են ամբողջովին մեղաւորները, իսկ Գարրիէլը ոչինչի չընայած, գեռ արժան է ձեր սիրուն: Նա յափշտակւած էր: Սգնեցէք ինձ, սիրելիս, և մենք նրան կըփրկենք:

— Մեր ամուսնութեան առաջին իսկ օրից ես մաքառում էի այդ ազդեցութեան դէմ, բայց դուք տեսնում էք, որ դա ոչ մի արդիւնք չունեցաւ:

— Նա էլ պէտք է խոստովանեմ, որ այդտեղ շատ մեղաւոր եմ: Նա ձեզ չէի օգնում, թէպէտ երբէք պաշտպան չեմ եղել իմ աղկան ձեր դէմ: Բայց այս ընդմիջում, եթէ դուք համաձայնէք հաշուելու, ամեն ինչ այլ կերպ կը դնայ: Մեր կեանքը կանոնաւորապէս չէր դասաւորւած: Դուք ապրում էիք ինձ մօտ, իսկ այդ նշանակում է, ոչ թէ ինձ մօտ, այլ Գարրիէլի մօտ, այն ինչ դուք պէտք է ձեր տանը լինեիք: Նա պէտք է գիտենայ, որ այդտեղ տան տէրը դուք էք և ոչ թէ ես: Խոստանում եմ ամեն ինչ այդ կերպ կարգադրել: Նրանով դուք իշխողութիւն կըստանաք ազատ վարելու և հաստատ գիտացէք, որ նա կըհնազանդի ձեզ:

— Նա կըցանկայի հաւատալ ձեզ, բայց գուշակում եմ միայն պատերազմ:

— Նա հասկանում եմ, թէ որքան ծանր պէտք է լինի մեզ համար այդ պատերազմը, բայց նրա արդիւնքը մի՞թէ արժան չէ, որ մենք սկսենք նրան մինչև մեր նպատակին հասնենք: Նրաբից ջոկելը երկուսիդ կեանքն էլ կը քանդէ: Ձեմ ասում արդէն իմ մասին, չէ՞ ես էլ յոյսեր ունէի: Ո՛ւր համար է իմ հարստութիւնը, այն ինչ՝ ինձ համար օրական հարիւր կոպէկն էլ է բաւական:

— Այդ բոլորը ինձ չըպէտք է ասել:

— Նրան ի հարկէ: Նա այդ գիտեմ և նրա հետ լուրջ խօսակցութիւն կունենամ. խոստանում եմ ձեզ այդ և խնդրում եմ ինձ հաւատ ընծայել:

Իր կնոջը լաւ ճանաչելով, Ժօֆրուան չէր հաշուում

արդիւնք ունենալ, բայց չէր կարող արգելիլ հօրը փորձ անելու: Միւս կողմից, այն պատճառով, որ նա ճանաչում էր կնոջը, նա կարող էր սպասել, որ եթէ Լեպարկուան, իրաւի իրագործէ իր նպատակը, դա կարող է ազդել կնոջ վրայ: Նա բոլոր խնդիրը նրա մէջ էր կայանում, թէ տկարակամ հայրը ոյժ կունենան իր վճուի վրայ հաստատ մնալ: Բայց այդ հարցը կարող էր պարզել միայն փորձով: Ի հարկէ այդ կերպ վերականգնեցրած յարաբերութիւնները, չէին կարող բախտաւոր ապագայ խոստանալ: Այն զգացմունքը, որ ներշնչեց նրան Գարրիէլը իրանց ծանօթութեան սկզբում, երբ նա թւում էր իրան մաքուր արարած և յափշտակեց նրա գեղեցկութիւնով, չէր կարող նորից զարթնել, երբ նա ճանաչեց նրան այնպէս, ինչպէս նա է: Բայց, եթէ կեանքը անհրաժեշտ խոստանում էր ծանր և կուտարար լինել, այնուամենայնիւ, ջոկ ապրելուց դա գերադաս էր: Նա չէր կարող միայն իր անձնական բախտաւորութեան և ազատութեան վրայ մտածել, ջոկ ապրելը կարող էր ազդել նրա պատուի, նրա անւան վրայ, քանի որ կինը պէտք է գեռ իր անունը կրէր: Բախտաւոր ամուսնութիւն չառն քիչ կայ և նրա ընտանեկան կեանքը նման կըլինէր շատ ուրիշների կեանքին: Նի՞թէ նրա ամուսնութիւնը նրան մի որդի տար, նա նրա վրայ կըգործէր իր բոլոր սէրը և կըհամարէր իրան լիովին վարձատրւած: Այնուհետև աշխատանքը կըլրացնէր, ինչպէս միշտ, նրա կեանքը և նրան միսթարանք կըդառնար:

— Ինչ էք ինձանից պահանջում, հարցրեց նա աներոջը:

— Այս ընդմիջում միայն ձեր համաձայնութիւնը՝ հաշուելու վերաբերմամբ, որ իրաւունք ունենամ խօսել և գործել, դուք հասկանում էք, որ ես ոչինչ չեմ կարող սկսել, առանց վստահ լինելու, թէ դուք չէք հակառակի իմ առաջարկութիւններին. մտածեցէք, թէ որքան դա վերաւորական կըլինէր Գարրիէլի համար:

— Կարող եմ ձեզ տալ իմ համաձայնութիւնը միայն այն դէպքում, եթէ իրաւի դուք գործադրէք այն միջոցները, որ դուք անհրաժեշտ համարեցիք:

— Խոստանում եմ ձեզ այդ: Ո՛ւր ուղղել ձեր հասցէով նամակներ:

Աւելի քան երբ և իցէ, նա չէր կարող ցոյց տալ իր հասցէն Շամպիօնէ փողոցը:

- Դուք երբ էք ուզում խօսել ձեր աղջկայ հետ:
- Այսօր իսկ:
- Այդ դէպքում ես ինքս կըդամ ձեզ մօտ վաղը:
- Կըստասում ձեզ ժամը չորսից սկսած:
- Ժամը չորսին ես կըգամ:

X

Հետեւեալ օրը, ճիշտ ժամը չորսին, Ժօֆրուան ներս մտաւ աներոջ գրասենեակը:

— Յաղթութիւն, կոչեց Լեպարկուան, շտապ նրան դիմաւորելով:

— Նա համաձայն է:

— Համաձայն է:

— Յօժարութիւնով:

Լեպարկուան դժուարացաւ պատասխանել:

— Խոստանում է հնազանդել:

— Ահա տեսնում էք:

— Միթէ դուք սպասում էիք, թէ Գաբրիէլը կըհնազանդի իմ առաջին իսկ խօսքից:

Ժօֆրուան լռեց, չուզենալով սղտորել նրա ուրախութիւնը:

— Ահա ինչպէս է դործը դրած, շարունակեց Լեպարկուան: Ես ծախում եմ ձեզ ապարանքը ձեռնադրելով: Դուք ինձ կըլծաբէք այն ժամանակ, երբ կըյաջողի ձեզ մի լաւ գործ, որ ես ուզում եմ ձեզ յանձնել: Այդպիսով դուք ձեր տան տէրը կըլինէք: Դա առաջին և նշանաւոր կէտն է: Իսկ որովհետեւ ապարանքի կեանքը թանգարտէ, որ ինձ լաւ է յայտնի և որովհետեւ Գաբրիէլի օժիտը նրա մօրից ստացած ժառանգութեան հետ բաւական չէ դրա համար, ես կաւերացնեմ այդ եկամուտի վրայ երեսուն հազար ֆրանկ, որ դուք կըստանաք ինձանից մըշտապէս: Ինչ վերաբերում է երրորդ կէտին, իմ կարծիքով, նրանով էլ դուք դո՛ւ կըմնաք, վեց ամիս դուք անցկացնելու էք Պարիզում, չորս ամիս Կանօէլում և երկու ամիս ճանապարհորդելու էք: Այդպիսով ձեր կինը բոլորովին ձեզ է պատկանելու:

Երբ Ժօֆրուան գալիս էր բանակցութեան հետեւանքը իմանալու, նա չէր կարծում, թէ Գաբրիէլը համաձայնի որեւէ դիմում անելու և այժմս նա զարմանալով ինքն իրան հարց էր տալիս, թէ արդեօք Լեպարկուան չէ սխալուում, նրան անհաւատալի էր թւում, որ կինը ընդունէ այդ կերպ պայմաններ: Միւս կողմից Լեպարկուան այնպէս մի լաւ գործունեայ էր, որ նրան դժուար էր խաբել իսկ սա հաշի գործ էր:

— Դուք երբ էք ուզում ապարանքը գնալ:

— Գաբրիէլը կըվերադառնայ տուն միայն ժամը վեցին:

Այդ բանը Ժօֆրուային տարօրինակ թւաց, եթէ նա ուզում էր հաշուել, քաղաքավարութիւնը պահանջում էր տեսակցութիւնը չըյետաձգել:

Նա աներոջը ոչինչ չասաց և սպասողական ժամերը նրանք անցկացրին զանազան նախագծեր, կազմելով, իրանց նոր կեանքի համար, կամ ճիշտ կըլինի ասել, թէ Լեպարկուան նախագծեր էր կազմում, իսկ Ժօֆրուան ընդունում էր նրանց: Վճռւած էր միւս իսկ շաբաթւան մէջ Կանօէլ գնալ: Տրուվի, կամ Գիեպպ գնալ, ի հարկէ մի կողմ էր թողած: Լեպարկուան պէտք է ուղեկցէր նրանց և ամեն շաբաթ չորս կամ հինգ օր նրանց հետ էր անցկացնելու, դրա համար նա կըհրամայէ ամբողջ մէջ հեռախօս զենք, նրանք հրաւիրելու էին փոքրաթիւ հիւրեր, մի-

այն նրանց, որոնք անհրաժեշտ էին: Այնպէս որ, ամուսինները ըստ մեծի մասին միայնակ կըլինին և Գաբրիէլը, ազատւած կորստաբեր ազդեցութիւնից, բոլորովին այլ կերպարանք կըստանայ: Իսկ նոր յղութիւնը կամրացնէ նրանց բախտաւորութիւնը:

XI

Ճիշտ ժամը 6-ին նրանք հասան ապարանք: Տիկ. դը-Կանօէլը նոր էր վերադարձել: Նրա նրանք անցնում էին մի կարգ հիւրասենեակներով, Լեպարկուան ալիք սեղանից փեսայի ձեռքը, կարծես թէ ուզում էր նրան խրախուսել: Այդ զարմանալի թւաց Ժօֆրուային, ինչո՞ւ համար է խրախուսանքը, երբ աները ասաց, թէ դործը վերջացած է և նրա աղջիկը ընդունում է բոլոր պայմանները: Նրա նրանք մտան դահլիճ, ուր սպասում էր նրանց Գաբրիէլը, երկուսն էլ զարմացած էին, տեսնելով այնտեղ և տիկ. դը-Լինյին: Լեպարկուան չըկարողացաւ մինչև անհամ թագցնել իր զարմանքը, բայց Գաբրիէլը և Տէօլինդան այնպէս ցոյց տւին, թէ ոչինչ չեն նկատում և դա Ժօֆրուային պատճառ դառաւ համոզելու, որ Տէօլինդան պատահաբար չէ գտնւում այստեղ և նրանց մէջ կանխապէս համաձայնութիւն է կայացել: Ուրեմն նրա համաձայնութեան գալու կարծիքովութիւնը արդարանում էր: Բնական ընդհանուր շարժումից յետոյ, Լեպարկուան ըսկըսեց կողմնակի բաների վրայ խօսել, սպասելով Տէօլինդի հեռանալուն, բայց այդ տիկինը, ըստ երևոյթին, չէր պատրաստւում չուտ հեռանալու: Նա նստել էր Գաբրիէլի դէմը այնքան մօտ, որ նրանք հեշտ կարող էին իրար վրայ հայեացք ձգել: Տէօլինդի երեսի արտայայտութիւնը շատ խորհրդաւոր էր: Գաբրիէլը, ինչպէս թւում էր, աշխատում էր իրան հանգիստ ցոյց տալ և անտարբեր: Նա առաջինը սկսեց բացատրութիւնը:

— Մենք, կարծեօք, ժողովել ենք այստեղ մի նշանաւոր գործի համար, սկսեց նա:

— Ժողովւել ենք, բացականչեց Լեպարկուան, որ դեռ չէր կարող թոյլ տալ, թէ Տէօլինդի ներկայութիւնը պայմանաւորւած էր:

— Ի հարկէ: Չէ որ հարցը իմ նոր ամուսնական կեանքին, կամ ճիշտն ասած, նոր պատկաւրութեան գաշնադրին է վերաբերում:

— Դու լաւ գիտես, ասաց Լեպարկուան, որ ոչ մի խօսք չըկայ դրա մասին:

— Ես այդպէս հասկացայ և այդ պատճառով խնդրեցի տիկ. դը-Լինյին ներկայ լինել:

— Եւ ես չըկարողացայ բացասել նրան, ասաց Տէօլինդան, չընայելով իմ հաստատ վճռին չըխառնել այդ վէճի մէջ, ինչպէս չեմ խառնել մինչև օրս այն վէճերի մէջ, որ եղել են առաջ:

— Պ. դը-Կանօէլը, դարձաւ Գաբրիէլը հօրը, կարողացաւ քո մէջ իրան պաշտպան գտնել:

— Երբեք, բացականչեց Լեպարկուան տաքացած, Ժօֆրուան ինձ ոչ մի բանի չէ հակեցրել, ես ինքս եմ նրան հրաւիրել և նա համաձայնեց միայն իմ առաջարկութիւնները ընդունել:

— Իրա մէջ իսկ կայանում է ճարպիկութիւնը, որ շատ բնական է պ. դը-Կանօէլին, նրա նորմանդական բընաւորութեանը:

Ժօֆրուան ոչ մի շարժումնքով չըցոյց տւեց, որ կընոջ ծաղրածութիւնը իր վրայ որևիցէ ազդեցութիւն ունեցաւ, նա մինչև անգամ նրա վրայ չէր նայում: Նրա բոլոր ուշադրութիւնը դարձրած էր Տէօլինդի վրայ, որից նա

Ռ ՈՒՍ տ ա ծ կ ա կ ա ն պ ա տ և ք ա գ ժ Ի դ ա շ տ ու լ ը

աչքերը չէր հեռացնում. նա էր ամեն ինչ դաստարտում և նրանից պէտք էր սպասել վճռական յարձակումների նշանը: — Ուրեմն ձեզ չըպէտք է դարմանցնէ, չարունակեց Գաբրիէլը, դառնալով այժմս ժօֆրուային, որ ալգալիսի նշանաւոր գործի մէջ ես ինքս էլ ուզեցայ պաշտպան ունենալ, որովհետեւ ես զրկւած եմ այն պաշտպանութիւնից, որի վրայ բնականորաբար կարող էի յուսալ:

(Կըշարունակի)

Հոգիս դարձել է մի խաւար երկինք, Վշտի փոթորիկն է այնտեղ յուզում. Ա՛ն, գէթ դառնայիր դու մի վառ աստղիկ եւ պլպլայիր իմ անհուն զրկում:

Լեօնիդ

ԱՆՄԵՂՐ

(Զարուհակութիւն) *

Բիշերային խաւարչտին անշուկ լուսթեան մէջ անորոշ կերպով լսեցաւ կառքի հեռաւոր մի խողողըդիւն: Զայնը հետզհետէ տւելի մօտ ու պարզ էր լսում և վերջապէս օրարչաւ կառքը կանգ պռաւ Թովմասեանի տան առաջ: Հնչեց ելքարական զանգը և ծառան գնաց բանալու դուռը: Լսեցան կանացի մեղմ ոտնաձայններ սանդուխների ու պատշգամբի վրայ և մի րոպէ շանցած կամաց բացեցաւ Թովմասեանի առանձնասենեակի դուռը և մի սիրուն գլուխ ներս մեկնելով, քնքոյշ ձայնով ասաց՝ «Բարի երեկոյ»: Տ. Աննան էր դա: Նրա հետ ոչ ոք չըկար, ուչ զիչերին նա վերադառնում էր միայնակ, որսեղից...

Թովմասեանը միայն նայեց մի վայրկեան նրա երեսին իր կատաղութիւնից փալաւակող աչքերով ու կարծես շանթեր արձակող հայեացքով և ոչինչ չըպատասխանեց նրա

բարեկին: Աննան զգաց այդ լուռ բարկութեան սաստիկ հարածը և նրա մարմնով մի սարսուռ անցաւ: Իրանց տասնամեայ կեանքի ընթացքում նա երբեք իր մարդուն այդքան դադանացած ու սարսափելի դրութեան մէջ չէր տեսել: Նա վարժել էր իր ամուսնու միայն փաղանքանքներին, սիրախօսութիւններին և համբոյրներին. իսկ այդ երեկոյ իր մարդի այդ դրութիւնը Աննային զարհուրելի էր երեւում: Աննայի մարդին էլ չէր անցնում, որ իր մարդու այդպիսի ալակերպման ու կատաղութեան պատճառը ինքըն էր...

Յետոյ երբ նա հանեց իր վերնազգեստը ու մտաւ իր մարդու առանձնատնիկը, նա գտաւ նրան առաջւայ պէս նստած իր աթոռի վրայ, միայն սա այժմ գլուխն իր ձեռքերի մէջ էր առել և կարծես դիտմամբ ծածկում էր իր աչքերը կնոջը չըտեսնելու համար: Աննան մի վայրկեան տատանեց անորոշ երկիւղի և անվստահութեան մէջ և ապա վախկոտութեամբ մօտեցաւ նրան ու կամաց բռնեց նրա թևից, ուզեց մի բան ասել, նրա առողջութիւնից հարցնել, բայց չըտեսնաւ: Թովմասեանն զգալով մէկի հարումը իր թևին, ձեռքը ցած թողեց և երեսայ նրա գունատւած դէմքը, որ տարօրինակ արտայայտութիւն էր ըստացել և ծանր թախիժ ու անչտտակ վիճակ էր փառում նրա վրայ: Նա մի վայրկեան տալութեամբ նայեց կնոջ երեսին և ապա կարծես քնից զարթնելով ու շանթահարածի նման ցնցեց, քիթը լայնացաւ, կուրծքը բարձրացաւ, կարծես ուզում էր պալթել, աչքերը քիչ էր մնում դուրս թռչէին իրանց խողովներից և նա կոպտարար հրելով իր կնոջը, մոլեգնած գոռաց.

— Կորիւր, այլևս ինձ հարկաւոր չես: Կորիւր և դնա՛ այնտեղ, ուր որ էիր... Ինչ ուզում էս արա, միայն էլ մի գար իմ երեսս: Իմ փոխանակ անպատկառ Յուսիկեանն այժմ գրկաբաց կընդունէ քեզ: Ծնւա, դուրս իմ սենեակից... Եւ Թովմասեանը հրհրելով դուրս ձգեց նրան իր առանձնատնիկից և նորից մենակ մնալով, սկսեց արագ կերպով քայլի սենեակի մի անկիւնից միւսը: Նրկար ժամանակ նա այդպէս չափում էր սենեակի մի անկիւնից միւսը, երկար ժամանակ նա այդպէս չափում էր սենեակի եւ կայնութիւն չ, քու՛ ա ևս հեռու էր փախչում նրա աչքերից: Ժամանակ առ ժամանակ կողքի սենեակից լսում էին նրա կնոջ հեծեծանքները. ինչպէս երևում էր նա ևս չէր քնել և լալիս էր, կիսաբաց դռնից լամպի շողն էր ելնում, այնտեղ դեռ վառւում էր ճրագը: Իսկ գիշերը, անողորմ, սպանիչ գիշերը դանդաղ շարունակում էր իր ընթացքը, երկար, շատ նրկար, կարծես երբեք չէր լուսանաւում...

Ժամացոյցը 3½-ը խփեց: Թովմասեանը նորից սթափւեց իր կիսաթմրած դրութիւնից և այս անգամ կրկին նըքրա ականջին հասան կանացի լացի մորմորիչ ձայներ, այն ան ողբալի էին նրանք, որ Թովմասեանը չըկարողացաւ համբերել, նա մօտեցաւ կիսաբաց դռանը և նայեց դէպի ննջարանը, ուր նա կարծում էր թէ գտնւում էր իր կինը: Նենեակը դատարկ էր: Թովմասեանը կասեց առաւ, ականջ դրեց. լացի ձայնը գալիս էր կողքի փոքրիկ սենեակից, ուր քնած էին երեխաները:

Մի րոպէ բարկութիւնը տեղի տւեց հետաքրքրութեան և Թովմասեանը, կանգնած դռների մէջ, ականջ էր դնում: Այնտեղ մանուկների սենեակում լալիս, հեծեծում էր մէկը, անշուշտ Աննան էր նա: Ինչո՞ւ էր նա լալիս. խղճի խայթն էր տանջում նրան, որ իր ամուսնուն դաւաճանելուց յետոյ այժմ արտասուք էր թափում և դրանով ուզում էր զղջալ ու քաւել իր աններելի մեղքը և անմեղ մանուկների անկողինների մօտ խոստանում էր այլևս չը-

կրկնել իր յանցանքը, թէ՛ նա վշտացած էր իր ամուսնու կողմից վարմունքից և անտեղի կասկածից ու իր տրդար գալղթին, իր արտասուքախօսութեան բողբոջ արտայայտում էր իր քնած մանուկների առաջ: Նթէ առաջինն էր, ապա նա մի դատապարտելի յանցաւոր էր, պատժի միայն արժանի, իսկ եթէ երկրորդը, ապա նա մի անմեղ գոհ է. գոհ իր մարդի անհիմն կասկածներին, գոհ, որ արտասուքներով է ուզում թեթեւցնել իր տանջանքները... Այդպէս լացող կինը կամ մի հրեշ կարող էր լինել և կամ մի հրեշտակ, դե կամ սուրբ, ո՞րն էր նա...

Մի քանի րոպէ Թովմասեանն այդպէս անշարժ կանգնած ականջ էր դնում. յետոյ երբ նա մէկ էլ տաք դարձրեց դէպի իր կնոջը ննջարանը, երկու նոսր և անսովոր բաներ նրա ուշադրութիւնը գրաւեցին: Իրանցից առաջինը սեղանի վրայ դրւած թղթի մի թերթ էր ամբողջ երեսը գրած: Նա մի քանի քայլ արեց դէպի ննջարանը և կանգ առնելով սեղանի առաջ, նայեց. երևում էր գրողը դեռ նոր էր վերջացրել, որովհետեւ տեղ-տեղ դեռ փայլում էր չըցամաքած թանաքը: Երկրորդը գինու բաժակն էր կիսից աւելի լցրած ինչ որ թափանցիկ ջրանման հեղուկով, որի դատարկ ու լաց սրւակը նայեցաւ դրւած էր սեղանի վրայ: Թովմասեանը նայեց այդ սրւակի վրայ կայրած դեղացուցակին և ամբողջ մարմնով սոսկաց, նրա վրայ գրւած էր «Մկնդիկ» տնունը: Այդ դեղը նշանակել էր բժիշկը մի քանի օր առաջ Աննայի համար և խստիւ պատելիւ էր 5 կաթիլից աւելի չըլման, սարունալով, որ հակառակ դէպքում նա կարող է թունաւորւել: Սարսափեց Թովմասեանը, մտածելով որ գուցէ իր կինը յոսահատութեան րոպէներում բնդունել է արդէն թոյնը՝ իր կեանքին վերջ տալու համար: Մի վայրկեան նա մոռացաւ իր անեղութիւնը դէպի իր կինը և համակելով նախկին սիրով, ինքն իրան դատապարտեց անիրաւացի կասկածի մէջ. նա ուզեցաւ աղաղակել, վազել դէպի երեխաների ննջարանը և հարցնել, իմանալ նրանից այդ բանը: Մէկ էլ նայելով լի բաժակին, սիրտ տւեց իրան և վերցնելով դրւած թուղթը, սրտատրոփ սկսեց կարդալ: Այնտեղ գրւած էր հետևեալը.

«Իմ միակ-ախրելի և անփոխարինելի Արամ.

Երբ դու կըկարդաս այս տողերը, ես այլևս կենդանի չեմ լինիլ: Նա այդպէս վճռեցի, որովհետեւ իմ մահս և նրանից առաջ կրած տանջանքներս շատ լաւ գրաւականներ կըլինեն, որ դու հաւատաս իմ խօսքին: Նա ինչո՞ւ ապրել այլևս սրտնից յետոյ, երբ կորցրի այն միակ գանձը, որ ինձ համար ամենաթանկագինն ու ամենաանփոխարինելին էր. դա քո սէրն ու վստահութիւնն էր: Զէ, այլ ևս կեանքն ինձ պէտք չէ. սակայն ես կուզէի, որ իմ մեռնելուց յետոյ դոնէ դու համոզւէիր, որ իզուր դատապարտեցիր ինձ, իզուր կասկածի ենթարկեցիր իմ անմեղութիւնը: Արամ, ես անմեղ եմ, անարատ, հաւատաւ խօսքիս. երգւում եմ այն ամենով, ինչ որ սուրբ է քեզ և ինձ համար: Քեզ բարկացնողը եղաւ. գուցէ Յուսիկեանը և դու անշուշտ խիստ կըփափագէիր իմանալ թէ ով էր նա, ո՞րտեղից և ինչպէս հանդիպեց ինձ և վերջապէս թէ ինչ կապ կար մեր մէջ, թէ ինչպիսի էին մեր յարաբերութիւնները... Նա պիտի պատասխանեմ այդ հարցերին, որովհետեւ դրանով միայն կարող եմ ցրել քո կասկածները, արդարեանալ քո առաջ... Դեռ պատանեկական հասակից մենք ծանօթացանք միմեանց հետ այն ժամանակ, երբ ուսումնարան էինք յաճախում: Գնալով մենք աւելի մօտեցանք միմեանց և պարզ ու անտարբեր ծանօթութիւնը փոխւեց մտերմութեան. սակայն մեղ կապողը սէրը չէր, այլ մի աւելի բարձր զգացմունք: Գուցէ նա էլ սէր էր, այլ ուղղւած ոչ թէ դէպի մեր անձնաւորութիւնը, այլ մի աւելի բարձր ու վեհ բանի, որ ձը-

գում էին մեր սիրտը և մեր հոգիները կապում մեզ միմեանց հետ: Յուսիկեանի մոգերը թռչում էին գէպի մի վտեմ դադափար և նա նւիրած էր հոգով մի սուրբ իգէ-ալի, որին պաշտում էի և ես դրա համար էլ չէի կա-րող անտարբեր գտնել գէպի Յուսիկեանը: Ես համա-կրում էի այդ վառվռուն երիտասարդին, որ վճռել էր իր բաղդն ու կեանքը զոհ բերել տանջւողների բարօրութեան գործին. այո, ես համակրում էի նրան, կուգես մինչև իսկ համարել թէ սիրում էի, բայց սիրում էի առանց ե-սական դիտաւորութիւնների, առանց կրքոտ ցանկութիւն-ների... ես սիրում էի նրան այնպէս, ինչպէս քոյրը կարող է սիրել իր հարազատ եղբորը: Յանցաւոր միայն, վաժաշտ տենչանք կամ նոյն իսկ ամուսնական դիտաւորութիւն եր-բէք չէ զարթել իմ, կարող եմ ասել՝ և Յուսիկեանի աւր-տում. և մենք միշտ սուրբ ու անարատ ենք եղել ինչպէս քոյր և եղբայր: Սրանից տասն տարի առաջ, հիշտ այն ժամանակ, երբ ես ամուսնական երջանիկ կեանքի մէջ էի մտնում քեզ հետ, նա—Յուսիկեանը լի եռանդով ու հաւա-տով գէպի ապագան գնում էր ծառայելու իր իգէալին... Իսկ ես սիրտս ու հոգիս քեզ տալով հանգերձ, չէի կարող մոռանալ Յուսիկեանին, սրբազան կուսի այն անվերջ դի-ւորին: Ես քեզ սիրում էի, Արամ, իսկ նրան համակրում... Միթէ իր ամուսնուն պաշտող կինը, չէ՞ կարող սիրել և իր եղբորը... Նա իմ հոգեւոր իղբայրս է... Եւ ահա տասն տարւայ անջատումից յետոյ մենք նորից պատահեցինք միմեանց, նա ահեղ կուսից չէր փախել, այլ օգուտել էր կարճատև դիտաւորութիւն իր սպառած ոյժերը կազդուրե-լու համար... Այս մի քանի օրում նա պատմեց ինձ իր տառապանքայն գործունէութեան ամբողջ պատմութիւնը և դրանով աւելի բարձրացաւ իմ աչքում. կուսի անհաւա-սար է եղել և սպանիչ, մաշել ու սպառել էր նրան Ֆիզիքայէս, սակայն աւելի եռանդ ու տոկունութիւն էր ներշնչել նրա մէջ և նա նորից վերադարձաւ այստեղ, որ-տեղից նոր էր եկել... Այս չարաշուք երեկոյեան, որ քեզ մէջ վառեց կասկած ու նախանձնութիւն և մեր ընտանե-կան բաղդաւորութեան խղճտակման պատճառ դարձաւ, ես գնացել էի ճանապարհ ձգելու նրան: Ես պարտաւոր էի գոնէ դրանով արտայայտել իմ համակրանքս նրան ու իր ըն տրած գործին: Արամ, այս է եղել իմ ամբողջ անցանք... Դու ուշացար, Յուսիկեանը չըկարողացաւ երկար սպասել. ես գնացի նրան ճանապարհ ձգելու, յոյս ունենալով իսկոյն վերադառնալ: Արամ, միթէ դու չէս հաւատալու այս իմ անկիղձ խոստովանութեանս: Մնաց բարեւաւ. կրմունքն է քեզ նոյն ջերմ կերպով սիրելով, թէև այժմ չեմ համար-

ձախում գոնէ վերջին անգամ համբուրել քեզ: Բայց երե-խաներս... Մ' խեղճեր, նրանք չուտով որք կըմնան... Սի-րիւր նրանց այսուհետեւ, ինչպէս երբեմն ինձ էի սիրում. այդ թէկուզ գերեզմանումս կըթեթեայնի իմ վիշտս... Թոյ-նի բաժակը դատարկելուց առաջ ես կըհամբուրեմ նրանց և դու ևս կըհամբուրես նրանց, մեր չըթուցները կըկաշեն միեմանց և դու վերջապէս կըհամոզես, որ նրանց մայրը անպարտաճանաչ կին լինել չէր կարող... Մնաց բարեւաւ յաւիտեան...

Քեզ սիրող քո դժբաղդ Աննա:

Թովմասեանը չփոթւած ու այլապէս էր: Տեղ-տեղ թանաքը թափել էր թղթի վրայ, թրջւած լինելով ինչ որ խոնաւ կաթիլներով, որոնցով սրսկւած էին թղթի ամբողջ երեսները: Անշուշտ արտասուքի կաթիլներ էին դրանք. երեւում էր դրողը շատ էր արտասուել, և նա ոչ թէ թանա-քով, որքան արտասուքով էր գրել...

Վերջացնելով ընթերցանութիւնը Թովմասեանը կամաց մօտեցաւ այն դռանը, որ բացւում էր գէպի երեսաների սենեակը: Գիշերային փոքրիկ լամպի նւագ լուսով նա տե-սաւ մահճականները, որոնց վրայ քնած էին երեխաները, իսկ նրանց առաջ չորած մի կիսամերկ կին, հերարձակ, բաց բազուկները գէպի նրանց տարածած հեծեծում էր ու մորմոքում... Աննան էր հրաժեշտ տալիս իր քնած գաւազներին... Նա երբեմն կամաց համբուրում էր նրանց թաթիկները, որ նրանք քնած դրութեան մէջ դուրս էին հանել վերմանի տակից, գուրգուրում էր նրանց, սիրուն գլուխները, չոյում էր այն ոսկեփայլ մազերը և յորդ ար-տասուք թափում առանց, սակայն ձայն հանելու, վախե-նալով զարթեցնել նրանց: Երբեմն միայն զսպած հառա-չանքները յորդաբուրելու դուրս էին թռչում նրա կրծքից, հակառակ նրա կամքի... Թովմասեանը լուռ դիտում էր այդ ամենը և մոռածում... Նրան այժմ պաշարել էին նոր մտքեր... Միթէ ինքը մոլորւած չէր, արդեօք անիրաւացի չէր իր վարմունքը... Մտածեց, մտածեց նա և յանկարծ երկու քայլ յետ դառնալով գէպի սենեակի մէջ, վերցրեց թոյնով լի բաժակը և ուժով խփեց գետնին: Բաժակը կը-տոր-կտոր եղաւ. թոյնով սրսկեց ամբողջ յատակը, իսկ ջարդած կտորների ուժգին շատ աչումը սթափեցրեց իր վշտերին անձնատուր եղած Աննային... Նա կոնգնեց և շտապ ներս մտաւ իր սենեակը թէ չէ... Թովմասեանը իր գրկի մէջ առաւ նրան և Աննան զգաց ամուսնու ջերմ համբոյրներից, որ ըստ առաջ նոյն ամուսինը հաւատում իրան և սիրում է:

Լ. ԵՈՅԻՊ

ԱՆՋԱՆԱԿ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ Ա- ՌՈՂՋԱՍՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

(Դ-թ. Ա. ՄԷՆԵՐԻ)

IV

Անգլուակ՝ ամլութեան ընդհանուր
ստողջապահութիւնը.

(Չարունակութիւն)*)

Միւս հեղինակները առաւելու-
թիւն են տալիս քիմիական սկզբուն-
քին, այսինքն նրանք կարծում են, որ
դա հիմնւած է այն փոփոխութիւն-

ների վրայ, որ կրում են մերձաւորու-
թեան ժամանակ այն նիւթերը, որոնք
բնական կարգով արտաթորում են ի-
գական սեռական գործարանների պա-
տերից: Մեզ յայտնի է, որ հեշտոցն
ու արգանդը ծածկող թաղանթներից
անդադար արտաթորում է մի որոշ
քանակութեան լորձանիւթ, որ թաց
դրութեան մէջ է պահւում նրանց: Հեշ-
տոցի արտաթորած հեղուկը ներգոր-
ծում է թթու կերպով, արգանդի ար-
տաթորած հեղուկը—ալկալական: Խիստ
շատ մասնագէտներ ենթադրում են,
որ մերձաւորութեան ժամանակ, հեշ-

տաւրական նեարդերի գրգռուի հետ
միասին լինում է և լորձանիւթի ար-
տաթորումը կառավարող նեարդերի
գործունէութիւն, որի պատճառով լոր-
ձանիւթի արտաթորումը փոփոխու-
թիւն է կրում ինչպէս քանակութեան,
այնպէս և յատկութեան կողմից: Նը-
րանց կարծիքով, այդ վերջին երկու
պայմաններն էլ անհրաժեշտ են. սուղ-
մի թելերին աւելի մեծ չարժութեւ-
թիւն տալու համար, անհրաժեշտ է,
որ աւելանայ հեղուկի քանակութիւնը,
իսկ սաղմային թելերի կենսունակու-
թիւնը բարձրացնելու և ամրացնելու

*) Տես «Տարազ» № 44.

համար, անհրաժեշտ է, որ սեռական լորձանիւթը փոփոխութիւն կրէր յատկութեան կողմից: Հեշտոցի թթու լորձանիւթը հեշտութեամբ կարող է սպառնել այդ թելերին, իսկ արգանդի ալկալեան հեղուկը, ընդհակառակն, կը պահպանէ նրանց: Ալկալեան լորձանիւթը, որ սովորական դրութեան ժամանակ արտաթորուած է մեծ քանակութեամբ, որով չէզոքացնում է հեշտոցի թթու լորձանիւթին և նրա աւելորդը կատարում է ցանկալի նըպաստակը:

Եթէ հիւթերի քիմիական ներդրութեան վերաբերեալ եղած կարծիքը մինչև այժմ մնում է միայն կինթադրութիւն և ստացւող գիտութեան կողմից հաստատութեան կարօտ է, դրա փոխանակ վերևում նկարագրւած գործողութիւնները, որոնք առաջ են գալիս մկանունների, դրգիոններից, այսինքն մեքենայական գործողութիւնները բոլորովին ապացուցւած են գիտական ճիշտ հետազոտութիւններով: Խիստ դիւրագրգիռ կանանց մօտ հետազոտող բժիշկի մոտո, բայց դրգիւ զարթեցնելուց առաջ է բերել և նկատել արգանդի բերանի յատկանիշ շարժումները, արգանդի իջնելն ու բարձրանալը, նոյնպէս և սեռական գործարանների արտաքին մասերի լուրումը: Թէև այդ առարկային վերաբերեալ դիտողութիւնները, դեռ բոլորովին չեն վերջացել, սակայն, հիմնւելով այն փորձերի վրայ, որ հաստատու է գիտութիւնը, մենք կարող ենք դուրս բերել այն, ոչ մի կատարածի չընթերցող, եղբայրացութիւնը, որ այն կրաւորական դերը, որ կանայք զանազան պատճառներից դուրս կատարում են մերձաւորութեան ժամանակ, վերին աստիճանի կործանիչ է ամուսնութեան պողպաքիւղութեան համար: Այդ պատճառով էլ, եթէ կինը զգաւոր է զգում դէպի իր մարդը, որ, ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, պէտք է արտայայտւի նոյնպէս և նրա հետ մերձաւորութեան ժամանակ, ապա կնոջն անհրաժեշտ է, ամենահասկանալի պատճառներով, աշխատել բոլոր ոյժերով յաղթահարել իր զգաւորը և նրան թաքցնել: Այդ բանին առանձնապէս պէտք է ձգտեն այն նորատի կանայք, որոնց մօտ, ինչպէս որ այդ մասին արդէն վերևում ասացինք, սեռական հակումը խիստ թոյլ է զարգացած: Մի անգամ ծննդաբերած կանանց մօտ յղութիւնը երկրորդ անգամ աւելի հեշտութեամբ է կատարւում, քան առաջին անգամ: Վիշը պատմում է մի այսպիսի դէպք: Մի կին, որ մարդ ունէր, որին սակայն չէր սիրում և ար-

դէն 10 տարի չէր ծնել ոչ մի անգամ, հրապուրւում է մի ուրիշ տղամարդով և նրա հետ յարաբերութիւն է ունենում: Այդ յանցաւոր կապակցութիւնից նա ծնում է մի վաւակ, իսկ յետոյ նա յղանում է և իր օրինաւոր ամուսնուց:

Կրանից պարզ երևում է, որ ամուսնների փոխադրած համակրանքն ու հակումը ահագին նշանակութիւն ունի ամուսնութեան պողպաքիւղութեան գործում և որ հեշտասիրութեան դրգիւ գումար խիստ կարևոր հանգամանք է դառնում բնականորութեան ժամանակ:

(Պըշարունակի)

ՏՄՓԱԿ ԶՐԱՅՑՆԵՐ

Հիւանդութիւնն ու դեղը

Հիւանդը.—Պ. բժիշկ, ինձ հիւանդ եմ զգում, բայց չեմ կրնում թէ ի՞նչ տեղս է ցուցում:

Բժիշկը.—Ձեր այդ հիւանդութիւնը կարելի է հեշտութեամբ բժշկել, բայց չեմ կրնում թէ ինչ դեղ պէտք է նշանակել:

Ուրախ հարստանիք

Ա.—Ո՛րքան է իր, երէկ չեմ կրնում ժողովարան:

Բ.—Գնո՞ջ հարստանիքն էր լաւ կոնծարանցիկը:

Ա.—Ի՞նչպէս...

Բ.—Ամառը կինս բաժանեց ինձից և այժմ նորից նա մարդու գնաց. ինձ՝ ետ իր հարստանիքին հրաւիրել էր. լաւ քէֆ արեցինք...

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԸ

Ինչո՞ւ համար է մեզ ճշտ արտատուր: Արտատուրը գովաբանած է բոլոր տղերի լեզուով և փառաբանած բազմաթիւ բանաստեղծների զրչով: Նրա մէջ սովորաբար տեսնում են խորը վշտի նշան: Բայց հազիւ թէ շատերին է յայտնի, թէ արտատուրը անհրաժեշտ է և լոկ առողջապահական տեսակետից: Ամենքը գիտեն, որ արտատուրը շատ աղի է: Գոյմածքի ոչ մի արտատուրութիւն չունի այնքան հասարակ աղ, որքան արտատուրը: Այդ կերակրաւոր միակ նիւթն է հանքային մարմինների մէջ, որ ընդունում է մեր կազմածքը անմիջապէս, որպէս մեր կերակրի վրայ աւելացող մաս, և որ ծառայում է ոչ միայն կերակրի համեղութեանը, այլ և իսկապէս ինքը կերակրանիք է, ինչպէս մեր մարմնի բազմաբաղկան մասը, և ոչ միայն արիւնի, այլ և մեր մարմնի բոլոր մասերի մէջ գտնւում է, որքան և իցէ, կերակրաւոր: Ընդհանրապէս ընդունւած է, որ այդ նիւթը մեր մարմնի մէջ ոչ մի տեղ չէ կղզիւնում, այլ թէ մշտապէս շրջանառութիւն է կատարում: Արտատուրի մէջ գտնուող աղի քանակութիւնը, համաբերա երկու անգամ աւելի է արիւնի մէջ գտնւածից և արտատուրի հետ նա դուրս է գալիս մեր մարմնի միջից և նորէն մուտք է գտնւում կազմածքի մէջ կերակրի և խմելիքի

հետ: Առանց մեր առողջութեանը և մինչև իսկ կեանքին վնասելու անհնար է նշանաւոր չափով պակասացնել աղի քանակը մեր մարմնի մէջ: Լաջը ազդում է կազմածքի գրութեան վրայ և եթէ երկարատեւ լինե՞ր շարունակ հարկադրում է մեզ լաջ լինել, այդ պակասացնում է մեր արիւնի մէջ գտնուող աղի քանակութիւնը և ինչպէս յայտնի է շարունակ լաջ լինողը սովորաբար համարեա թէ կարիք չէ զգում կերակուր ընդունելու, ուրեմն չէ լրացնում կազմածքի կորուստը և արիւնը զրկւում է այդ կարևոր խտանուրդից: Գուցէ երկարատեւ լաջից յետոյ, նկատած ուժասպառութիւնը կապւած է արիւնի մէջ աղի չափը քանակու հետ:

Ս Ո Ւ Ր Հ Ա Ն Դ Ա Կ

Արտաբաւան Ե. Թ. Ձեզ ուղարկեց պատիւը ծրար Մոսկուայից ստացւած. խնդրում ենք միամտացնել մեզ ստացանք արդեօք անկորուստ:

Խաւիւր Զ. Բ. Խմբագրատանը ժամը 10¹/₂-ից մինչև 2¹/₂ ժ. միշտ նստած է գրասենեակայեալ: Ինչո՞ւ է նա մեղաւոր, որ պ. Սանդրոն հարցրել է խմբագրին, որն այդ ժամանակ Պետերբուրգ է եղել: Ձեր պահանջած Ն. թէ և ուղարկւած էր, բայց կրկին մի Ն էլ ուղարկեցինք:

Ղարս Կ. Կարգ. Ձերնող բարեկամները ձեզ ուղարկեց:

Բագու Ա. Բ. Հազիւ թէ կարողանաք այս. դեկտեմբերին տպագրել, շարունակել ինթերը պէտք է նախ վերջացնենք:

Եւսի Ա. Բ. Կան հանգամանքներ, որ պայանձնեցնում են մարդու լեզուն և հնարաւորութիւն չեն տալիս նրան ասելու, օրինակ, թէ ինչո՞ւ արեւ լոյս է տալիս, կեանք սփռում շուրջը, իսկ խաւարը ընդհակառակն կայն: Գալով ПРОВОДИТЕ-ի յայտարարութեան, մարդիկ կամենում են, որ իւրաքանչիւր Ն-ի հետ էլ ցրենք իրանց յայտագիրը և դրա համար դրամ են վճարում. եթէ ձեզ պէտք չեն, չալըտեցէք վաւարանի մէջ. չենք կարծում, որ այդ մի ասածին ծանրութիւն պատճառի ձեզ:

Թիֆլիզ «ՌՅՑ. ՕճՕ3.» Գուր մի աշխատակից ունէր, անունը Տ. Փիլոսոֆանց, որ համարձակւում է երբեմն քարեր շարժել մեր բակը: Բարեհաճեցէք իմանալ, որ Աղբիւրը հիմնել, հաստատուել ու պահպանել է մինչև օրս Տիլբան նաղաբան: Վերագրել մէկին այն, ինչ ձիւտ չէ, հատուար է նրա յիշատակը նսեմացնելուն: Աղբիւրի հիմքը դրած է ձուլում մեր Հրատարակչական գրասենեակով 1879 թ.

Գանձակ Վ. Մ. Մեզ շատ ցանկալի է, որ ամեն հայ ընտանիք Աղբիւր ստանայ: Պրէմիան լինելու է Անիի տեղակիներից Ազգային Մատենադարանը: Այդ պրէմիան մենք որոշել ենք Անիի իսլամ պետութիւնից մեր ձեռքը ընկնելու XXV-ամեակի առթիւ: Ազատարար Կալսրի Ս. Էջմիածնին այդ ընծայի առթիւ թով տպագրելու են 1903 թ. Տարազում և մի շարք յօդածներ, յիշողութիւններ այդ փառաւոր յաղթութեան վերաբերեալ:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝

Տիգրան Նազարեան